

Natura 2000 gebied 114 – Krammer-Volkerak

CONCEPT GEBIEDENDOCUMENT

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Noordzee, Waddenzee en Delta
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL1000021 + NL1000021
Beschermde natuurmonument:	Krammer-Volkerak BN/SN
Beheerder:	Domeinen, Staatsbosbeheer, Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten
Provincie:	Zuid-Holland, Noord-Brabant, Zeeland
Gemeente:	Middelharnis, Moerdijk, Oostflakkee, Schouwen-Duiveland, Steenbergen, Tholen
Oppervlakte:	6.080 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Volkerakmeer is een afgesloten zeearm waarin nog veel van de kenmerken van het voormalige intergetijdengebied "Krammer-Volkerak" bewaard zijn gebleven, zoals de diepe centrale geul met steile taluds en aansluitende ondiepten met minder steil talud en drooggevallen platen. Het Volkerak vormt nu één waterlichaam met de Eendracht en het Zoommeer. Het zoute getijdenmilieu heeft plaats gemaakt voor een zoet milieu zonder getijde. De laagste delen van het voormalige intergetijdengebied liggen permanent onder water, de hoogste delen zijn permanent drooggevallen. Oeverafslag als gevolg van het gefixeerde peil werd gestopt door de aanleg van vooroevers, en in de periode 1989-99 werd een veertigtal eilandjes aangelegd, met een totale oppervlakte van circa 80 ha. Het Volkerak ontvangt niet langer substantiële hoeveelheden water uit het Hollands Diep, wel uit Brabantse rivieren (Mark en Dintel).

De veranderingen in het abiotisch milieu hebben geleid tot grote veranderingen van de levensgemeenschappen. De oorspronkelijke plantengemeenschappen in het water zijn verdwenen. Op het land is de successie van de vegetatie nog gaande en door de traagheid van de ontzilting van de bodem in een aantal deelgebieden is de rol van zilte pioniersoorten op de platen nog steeds redelijk groot.

Begrenzing (zie kaart)

PM

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H1310	Zilte pionierbegroeiingen
H1330	Schorren en zilte graslanden
H6430	Ruigten en zomen

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1340	Noordse woelmuis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A005	Fuut - n
A007	Kuifduiker - n
A017	Aalscholver - n
A034	Lepelaar - n
A037	Kleine zwaan - n
A043	Grauwe gans - n
A045	Brandgans - n
A046	Rotgans - n
A048	Bergeend - n
A050	Smient - n
A051	Krakeend - n
A052	Wintertaling - n
A054	Pijlstaart - n
A056	Slobeend - n
A059	Tafeleend - n
A061	Kuifeend - n
A067	Brilduiker - n
A069	Middelste zaagbek - n
A081	Bruine kiekendief - b
A094	Visarend - n
A103	Slechtvalk - n
A125	Meerkoet - n
A132	Kluut - b,n
A137	Bontbekplevier – b,n
A138	Strandplevier - b
A156	Grutto - n
A162	Tureluur – n
A176	Zwartkopmeeuw - b
A183	Kleine mantelmeeuw - b
A193	Visdief - b
A195	Dwergstern - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H2190	Vochtige duinvalleien ^{1 /a}
H91E0	Vochtige alluviale bossen ¹
A034	Lepelaar - b ⁵
A053	Wilde eend - n ⁸

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H1134	Bittervoorn ¹⁶
H1149	Kleine modderkruiper ¹⁶
A026	Kleine zilverreiger - n ²¹
A041	Kolgans - n ²¹
A169	Steenloper - n ²¹

Kernopgaven

- 1.13 **Voortplantingshabitat:** Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier A137, strandplevier A138, kluut A132, grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193 en grijze zeehond H1364.
- 1.17 **Broedgelegenheid en foerageergebied:** Behoud habitat broedvogels als grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193, lepelaar A034, foerageergebied voor ganzen.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende planten

Doel Geen instandhoudingsdoel.

Toelichting Het habitatype komt op uitgebreide schaal voor als zilte pionierbegroeiingen, *zeetvetmuur* (subtype B), terwijl zeer lokaal nog zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) resteren. Beide subtypen zullen geleidelijk in oppervlakte achteruitgaan indien de verzoeting in het gebied voortschrijdt.

H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)

Doel Geen instandhoudingsdoel.

Toelichting Het habitatype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) gaat momenteel geleidelijk in oppervlakte achteruit door verzoeting van het gebied. Bij voortschrijdende verzoeting is het type niet te behouden.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Van het type vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) is de huidige kwaliteit goed en het type breidt zich uit ten koste van de habitattypen H1310 zilte pionierbegroeiingen en habitatype H1330 schorren en zilte graslanden.

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit, waarbij ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B) mogelijk deels wordt vervangen door ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A).

Toelichting Het gebied vormt een belangrijk gebied voor de brakke variant van het habitatype H6430 ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B). Waarschijnlijk kan dit subtype bij voortschrijdende verzoeting niet behouden blijven, maar zullen hiervoor (minder bedreigde) zoete vormen ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) in de plaats komen.

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachthoutoibossen* (subtype A) en vochtige alluviale bossen, *essen-lepenbossen* (subtype B).

Toelichting Het habitattype vochtige alluviale bossen, *zachtouthoobossen* (subtype A) en vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B) ontwikkelt zich op verschillende plaatsen in het Krammer-Volkerak. De subtypen komen momenteel over geringe oppervlakte en in jonge vorm voor, maar kunnen zich verder en beter ontwikkelen bij ongestoorde successie. Het type kan plaatselijk een bedreiging vormen voor andere – meer bedreigde - habitattypen en soorten. Bij voortschrijdende verzoeting kan dit habitattype verder in oppervlakte uitbreiden en de kwaliteit verbeteren.

Soorten

H1340

***Noordse woelmuis**

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied vormt één van de deelgebieden die samen een belangrijke metapopulatie noordse woelmuizen herbergen in het Deltagebied. De soort komt binnen het gebied ruim verspreid voor in een grote populatie. De verspreiding, populatiegrootte en het leefgebied staan onder druk bij voortschrijdende verzoeting en verbossing, maar gezien de landelijk zeer ongunstige staat en het grote internationale belang, is het van groot belang dat het gebied voor de soort de functie als leefgebied instand blijft.

Broedvogels

A034

Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Vestiging van de lepelaar vond plaats in 1997 op de Slikken van de Heen. Daarna kwam de soort jaarlijks broedend voor met als maximum 38 paren in 2002. De broedlocaties wisselde in 2001 naar de Plaat van de Vliet. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A081

Bruine kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting De bruine kiekendief is van oudsher een vrij zeldzame broedvogel. Vanaf de 70-er jaren heeft er een duidelijke toename tot maximaal 17 paren in 1999 plaatsgevonden. Doorgaans broeden er tussen de 10-17 paren (periode 1993-2003). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Hollandse Delta ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A132

Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 2.000 paren.

Toelichting Dit gebied levert de grootste bijdrage als broedgebied van de kluut in Zuidwest-Nederland. Van oorsprong was de kluut een relatief schaarse broedvogel. Na de afsluiting en het permanent droogvallen van grote delen van de Hellegatsplaten, Krammerse Slikken, Slikken van Heen en de Dintelse Gorzen vestigden zich 100-den paren. Maximaal werden 1.039 paren geteld in 1992. Tengevolge van vegetatiesuccessie namen de aantallen vervolgens weer af, maar mede door het steeds opnieuw opspuiten van eilandjes heeft het gebied een grote bijdrage als broedgebied kunnen blijven leveren (in de periode 1993-2003 jaarlijks rond de 850 paren met een maximum van 1.013 in 2003). De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A137

Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 100 paren.

Toelichting Na het droogvallen van de platen is de bontbekplevier als broedvogel sterk toegenomen in het tijdelijk zeer geschikte habitat. Door opspuiten van eilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling is de populatie altijd vrij aanzienlijk gebleven (10-tallen paren; 2002 20 paren). Op termijn zullen door vegetatiesuccessie weinig broedplaatsen beschikbaar blijven. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Hollandse Delta ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A138 Strandplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 220 paren.

Toelichting Na het droogvallen van de platen is de strandplevier als broedvogel sterk toegenomen in het tijdelijk zeer geschikte habitat. Het Volkerakmeer leverde destijds de grootste bijdrage van de Delta (Krammersche Slikken meer dan 100 paren en Nieuwkoopse eilanden (meer dan 40 paren). Door het opspuiten van eilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling is de populatie altijd vrij aanzienlijk gebleven (10-tallen paren; 2003 43 paren). Zonder ingrepen zullen op termijn door vegetatiesuccessie weinig broedplaatsen beschikbaar blijven. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet voor uitbreiding van de populatie gekozen gezien de onzekerheid in de ontwikkelingen in het Deltagebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied zullen wel worden onderzocht. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd (gebaseerd op 5 jaarsgemiddelden) vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A176 Zwartkopmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 400 paren.

Toelichting Het Volkerakmeer leverde jaren lang de grootste bijdrage als broedgebied van de zwartkopmeeuw in Nederland. De belangrijkste, niet jaarlijks bezette, broedplaats zijn de Hellegatsplaten en daarnaast de Slikken van de Heen, de Noordplaat en de Krammersche Slikken. Na vestiging in de 80-er jaren namen de aantallen aanvankelijk sterk toe tot een (voorlopig) maximum van 545 paren in 2003; in 2001 en 2002 kwamen slechts 99 en 55 paren tot broeden. Zwartkopmeeuwen vertonen een zeer dynamisch vestigingsgedrag, waarbij complete kolonies van het ene jaar op het andere jaar verkassen. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. De sleutelpopulatie is alleen op regionaal niveau gedefinieerd vanwege het sterk wisselende voorkomen per gebied.

A183 Kleine mantelmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 810 paren.

Toelichting Na vestiging van de kleine mantelmeeuw in de 80-er jaren is de kolonie vooral in de 90-er jaren sterk gegroeid. Maximaal werden 1.225 paren geteld in 2003. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A193 Visdief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 6.500 paren.

Toelichting Ook de visdief vestigde zich in de 80-er jaren in flinke aantallen op de drooggevallen platen en daarna op door natuurontwikkeling ontstane eilandjes. Maximaal werden 786 paren geteld in 1996. Daarna liepen de aantallen snel terug tot 95 paren in 2002 en 221 in 2003. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding

van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A195 Dwergstern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor de populatie van het Deltagebied van ten minste 300 paren.

Toelichting Ook de dwergstern vestigde zich eind 80-er jaren op de drooggevalle platen. De meeste paren kwamen echter tot broeden in begin 90-er jaren op door natuurontwikkeling ontstane eilandjes. Maximaal werden in deze periode 154 paren geteld. Daarna liepen de aantallen snel terug tot 0 in 2002 en 1 in 2003. Zonder ingrepen zullen geen broedplaatsen beschikbaar komen. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich in recente jaren een geleidelijke toename aftekent. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Hollandse Delta ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen futen zijn van nationale betekenis, en waren in 1993-97 ook van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert na de Grevelingen en het IJsselmeer de grootste bijdrage binnen Nederland. De fuut is jaarrond aanwezig, maar met een sterk accent op de periode juli-oktober waarin ook de vleugelrui plaatsvindt. De soort heeft in de winter na de afsluiting (1987/88) sterk postitief gereageerd op de afsluiting (waarschijnlijk net als bij de middelste zaagbek in verband met een stekelbaarsexplosie), en is na een magere periode opnieuw toegenomen toen de witvispopulatie zich ging ontwikkelen. Omdat de toename gepaard ging met een toename in de Grevelingen en afname in het IJsselmeer (met name in de ruiperiode) verschoof het zwaartepunt van de fuut in Nederland in zuidwestelijke richting. Recent is er echter een tendens tot afname in het Volkerak, mogelijk doordat de samenstelling van het visbestand in voor de fuut ongunstige zin verandert (brasem). De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft echter vooral betrekking op het IJsselmeergebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding ligt niet in dit gebied.

A007 Kuifduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren voor de soort. De populatie is sterk toegenomen, net als in de andere gebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 490 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname in omvang foerageergebied als gevolg van natuurlijke successie binnen het visbestand is aanvaardbaar.

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. De soort is jaarrond aanwezig, met een sterk accent op de periode juli-oktober. De soort is na de afsluiting (1987) in aantal toegenomen, maar deze toename was reeds voor de afsluiting begonnen en is niet veel sterker dan de landelijke toename. Sinds 1995 is er een sprake van een sterke afname in het Volkerak, mogelijk in verband met een

toename van minder geschikte vis binnen het bestand (brasem). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen lepelaars zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Na de afsluiting is de populatie aanvankelijk sterk toegenomen tot midden jaren negentig, daarna sterk fluctuerend met een afnemende tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. Binnen het Deltagebied zijn de aantallen momenteel ondergeschikt aan die van het Markiezaat en de Grevelingen. Ondanks de overwegend zoete verspreiding in Nederland en de waterplantenontwikkeling in het Volkerak is deze soort na de afsluiting niet toegenomen. De recente afname beantwoordt ongeveer aan het Nederlandse beeld. De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een afname die waarschijnlijk vooral wordt veroorzaakt door processen in de broedgebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want de vermoedelijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding ligt niet in dit gebied.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.100 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied.

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft landelijke o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Vanuit de slaappleaatsfunctie levert het Volkerak één van de grootste bijdragen voor de soort in Nederland. Het aantal overnachtende vogels is aanzienlijk groter dan het aantal foeragerende vogels (maxima rond de orde van grootte van respectievelijk 23.000 en 4.000). De soort is jaarrond aanwezig, vóór de afsluiting met een piek in het najaar (oktober/november) en een tweede piek in juni, na de afsluiting is het aandeel in juni gedaald, de betekenis van de maanden juli en augustus is toegenomen. Sinds de afsluiting is er sprake van een zeer sterke doorgaande populatietoename, parallel aan de landelijke populatiegroei, maar die in het bijzonder overeenkomt met het patroon in de zoute Delta. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de brandgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. Vóór de afsluiting was de soort vooral een wintergast in november-april, met uitschieters bij relatief lage aantallen. Na de afsluiting komt de soort nog steeds vooral in deze maanden voor, maar de betekenis van de zomermaanden is sterk gegroeid met de ontwikkeling van een broedpopulatie in de regio. Na de afsluiting waren aantallen tijdelijk verhoogd ten opzichte van een doorgaande toename, die al voor de afsluiting begon en beantwoordt aan het landelijke beeld. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

- A046 Rotgans**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Het gebied heeft voor de rotgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. De soort is een wintergast van oktober t/m mei, waarbij de aantallen in de loop van deze periode steeds verder toenemen. Van mei op juni treedt een abrupte afname in aantallen op, zoals ook elders in het land. De rotgans heeft zich na de afsluiting een tijd lang kunnen handhaven, maar sinds 1995 zijn de aantallen duidelijk lager, deels in overeenstemming met het landelijk verloop. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.
- A048 Bergeend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.200 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Aantallen bergeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft het gebied dat na de Waddenzee, Westeren Oosterschelde de grootste bijdrage levert voor de soort. Aantallen zijn sterk toegenomen na de afsluiting, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A050 Smient**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleatsfunctie. De soort is een wintergast van september-maart. Aantallen zijn na de afsluiting ongeveer verviervoudigd, maar later weer (sterk) afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A051 Krakeend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 480 vogels (seizoensgemiddelde)..
 Toelichting Aantallen krakeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft het gebied dat na de Biesbosch, Lauwersmeer en de Haringvliet de grootste bijdrage levert voor de soort. De soort is het hele jaar aanwezig, maar vooral in juni en augustus-november. De krakeend leek in de periode voor de afsluiting al in aantal toe te nemen, maar na de afsluiting trad een zeer sterke positieve reactie op die niet uit de landelijke toename verklaard kan worden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
- A052 Wintertaling**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 670 vogels (seizoensgemiddelde). Toelichting teruggezakt. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.
- A053 Wilde eend**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.300 vogels (seizoensgemiddelde).
 Toelichting Het gebied heeft voor de wilde eend o.a. een functie als foerageergebied. Het Volkerak is voor de soort één van de wetlands die de grootste bijdrage leveren binnen Nederland. De aantallen zijn na de afsluiting verdubbeld, maar nemen sinds 1993 weer zodanig af dat de oude aantallen weer benaderd worden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 180 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen pijlstaarten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een wintergast met een sterk accent op de periode van de najaarstrek (september/oktober). De populatiegrootte vertoont een sterk positieve reactie op de afsluiting, aantallen zijn later weer teruggezak tot aantallen die ook voor de afsluiting wel voorkwamen. De piek omstreeks 1990 valt samen met die van smient (A050) en wintertaling (A052) en heeft wellicht te maken met de ontwikkeling van pioniervegetaties op de platen (zaden), maar mogelijk ook met de ontwikkeling van waterplanten (kranswier), die piekte in dezelfde periode. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen slobeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft het gebied dat na de Oostvaardersplassen, Oosterschelde en de Waddenzee de grootste bijdrage levert voor de soort binnen Nederland. De soort is vooral aanwezig tijdens de najaarstrek (augustus-oktober), met lage aantallen in de wintermaanden en kleine pieken in april en juni. De populatie is sterk toegenomen na de afsluiting, daarna weer iets teruggezak maar is nog steeds veel talrijker dan voor de afsluiting. In de piekperiode profiteerde de slobeend waarschijnlijk van het massaal voorkomen van de relatief grote watervlo, die later sterk afnam door opkomst van blankvoorn. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de tafeleend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een wintergast (augustus-maart). De populatiegrootte vertoont een sterk positieve reactie op de afsluiting (komst driehoeksmossel en ontwikkeling waterplanten), daarna sterke fluctuaties en recent weer lagere aantallen (maar nog steeds aanzienlijk hoger dan voor de afsluiting). Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding ligt niet in dit gebied.

A061 Kuifeend

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.000 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen kuifeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft het vijfde gebied in Nederland. De soort komt het hele jaar voor, vóór de afsluiting in hoge aantallen van augustus-februari, na de afsluiting met een sterker accent op het najaar (augustus-oktober). Na de afsluiting is de populatie geleidelijk, maar zeer sterk toegenomen, in samenhang met de opbouw van de populatie driehoeksmosselen. Na 1995 zijn aantallen weer afgenomen, maar recent heeft herstel plaatsgevonden. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op grond van verwachte afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen en eventueel oligotrofiëring. De landelijke drempelwaarde is hierop afgestemd. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A067 Brilduiker

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage voor de soort na de Oosterschelde. Na afsluiting is de populatie geleidelijk toegenomen in een patroon dat sterk lijkt op dat van de kuifeend (A061) (maar ook van enkele viseters), met een maximum rond begin jaren negentig en vervolgens enige afname en recent stabilisatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A069 Middelste zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de middelste zaagbek o.a. een functie als foerageergebied. De soort is een wintergast van oktober-april. De middelste zaagbek heeft net als de fuut (A005) direct na de afsluiting positief gereageerd (stekelbaarsexplosie) met een tweede optimum rond 1995 (jonge witvis), maar kwam als een relatief zoute soort ook voor de afsluiting in redelijke aantallen voor. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A094 Visarend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de visarend o.a. een functie als foerageergebied. Het Volkerak is één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdragen leveren voor de soort. Recente aantallen zijn veel lager dan die van midden jaren negentig. Ook in het Haringvliet en de Biesbosch is de tendens recent negatief en de landelijke toename vlak af. De aantallen in het Volkerak zijn zo laag (gemiddeld hooguit 1 per maand) dat een populatie-effect als oorzaak niet kan worden uitgesloten, maar ook het veranderende visbestand kan een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A103 Slechtvalk

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen slechtvalken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Recente aantallen zijn aanzienlijk lager dan die van midden jaren negentig, in contrast met de toename in andere delen van de regio. Verruiging van het gebied en verminderd prooiaanbod zal hierbij waarschijnlijk een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet o.a. een functie als foerageergebied. Voor de afsluiting was de soort vooral een wintervogel, met lage aantallen in april-juni, pieken in het najaar (augustus/september) en winter (januari). Na de afsluiting is de soort zeer geconcentreerd aanwezig in het najaar (juli-november, piek augustus/september). Na de afsluiting is de populatie geleidelijk, maar zeer sterk toegenomen, met een piek rond 1992-93, daarna geleidelijk bijna even sterk afgenomen, met recent een stabilisatie. Dit proces weerspiegelt waarschijnlijk vooral de ontwikkelingen van de ondergedoken vegetatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A132 Kluit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kluten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het betreft het gebied dat na de Waddenzee, Ooster- en Westerschelde de grootste bijdrage levert voor de soort. De soort is jaarrond aanwezig, maar met lage aantallen in januari-maart. Voor de afsluiting lag het accent sterk op de nazomer (juli/augustus), maar met de vestiging van een broedpopulatie na de afsluiting verschoof de piek naar mei/juni. De aantallen vogels hebben grotendeels betrekking op de lokale broedvogels, en zijn na de afsluiting sterk toegenomen. Het is de enige pioniersoort die zich (mogelijk in relatie tot begrazingsbeheer) vooralsnog in min of meer constante aantallen weet te handhaven. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de bontbekplevier o.a. een functie als foerageergebied. Vóór de afsluiting vertoonde het aantalsverloop een sterke najaarspiek rond september, en twee kleinere voorjaarspieken in maart en mei. Na de afsluiting is de najaarspiek vrijwel verdwenen, terwijl de aantallen tijdens de voorjaarspieken sterk zijn verhoogd. In het geval van de maartpiek zijn de aantallen daarna hoog gebleven, in mei zijn ze weer gedaald. Dit betekent dat de populatie die in West- en Zuid-Afrika trekt (september en mei) is afgenomen, terwijl de populatie die in West-Europa en Noord-Afrika overwintert (maart) is toegenomen. Voor deze populatie (ondersoort *hiaticula*) levert het Volkerak sindsdien de grootste bijdrage, na de Oosterschelde. De omvang van de populatie die in West- en Zuid-Afrika overwintert neemt internationaal gezien mogelijk af. Landelijke is echter eerder sprake van een toename bij beide populaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de foerageerfunctie. De soort is een zomergast en broedvogel van maart-augustus, met een afname in aantal in mei. De populatie is toegenomen na de afsluiting, weliswaar in een relatief laat stadium van de ontwikkeling, na 1990. De toename lijkt recent door te zetten en gezien de beoogde ontwikkeling van o.a. natte graslanden in twee van de belangrijkste gebieden (Dintelse Gorzen en Hellegatsplaten) voor de grutto binnen dit Natura 2000 gebied, zou dit deels blijvend kunnen zijn. Behoud van de huidige situatie is voldoende want de vermoedelijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding ligt niet in dit gebied.

A162 Tureluur

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tureluur o.a. een functie als foerageergebied. De soort is jaarrond aanwezig, maar met lage aantallen in de winter (oktober-maart). Na de afsluiting is de populatie afgenomen, vooral in de nazomer (juli-september), in mei daarentegen zijn aantallen vrijwel constant gebleven. Behoud van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave geformuleerd.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H1310_A Zilte pionierbegroeiingen (<i>zeekraal</i>)	-	-	geen	geen
H1310_B Zilte pionierbegroeiingen (<i>zeevetmuur</i>)	+	-	geen	geen
H1330_A Schorren en zilte graslanden (<i>buitendijks</i>)	-	-	geen	geen
H2190_B Vochtige duinvalleien (<i>kalkrijk</i>)	-	-	>	=
H91E0_A Vochtige alluviale bossen (<i>zachthoutoibossen</i>)	-	-	>	>
H91E0_B Vochtige alluviale bossen (<i>essen- iepenbossen</i>)	--	-	>	>

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1340 Noordse woelmuis	--	+	=	=

<i>Broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A034 Lepelaar	+	-	=	=
A081 Bruine kiekendief	+	-	=	=
A132 Kluut	-	+	=	=
A137 Bontbekplevier	--	+	=	=
A138 Strandplevier	--	+	=	=
A176 Zwartkopmeeuw	+	++	=	=
A183 Kleine mantelmeeuw	+	-	=	=
A193 Visdief	-	-	=	=
A195 Dwergstern	--	-	=	=

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A005 Fuut	-	+	=	=
A007 Kuifduiker	+	+	=	=
A017 Aalscholver	+	-	= (<)	=
A034 Lepelaar	+	+	=	=
A037 Kleine zwaan	-	-	=	=
A043 Grauwe gans	+	+ / s+	=	=
A045 Brandgans	+	-	=	=
A046 Rotgans	-	-	=	=
A048 Bergeend	+	+	=	=
A050 Smient	+	-	=	=
A051 Krakeend	+	+	=	=
A052 Wintertaling	-	-	=	=
A053 Wilde eend	+	-	=	=
A054 Pijlstaart	-	-	=	=
A056 Slobeend	+	+	=	=
A059 Tafeleend	--	-	=	=
A061 Kuifeend	-	+	=	=
A067 Brilduiker	+	+	=	=
A069 Middelste zaagbek	+	-	=	=
A094 Visarend	+	-	=	=

A103	Slechtvalk	+	+	=	=
A125	Meerkoet	-	-	=	=
A132	Kluut	-	+	=	=
A137	Bontbekplevier	+	-	=	=
A156	Grutto	--	-	=	=
A162	Tureluur	-	-	=	=

¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitatype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

^a In het Reactiedocument (2004) is ten onrechte opgenomen dat het habitatype vochtige duinvalleien (H2190) niet in het gebied voorkomt. De begroeiingen in het gebied zijn zodanig ontwikkeld dat ze tot het habitatype gerekend worden

⁵ Aantal thans hoger dan 1% van Nederlandse broedpopulatie of bijdrage van gebied noodzakelijk t.b.v. sleutelpopulatie.

⁸ Aantal thans hoger dan 0.1% van biogeografische populatie.

¹⁶ Op basis van recente informatie blijkt de soort niet voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied of het gebied kan onvoldoende bijdrage leveren.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.